

Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

**EKOLOŠKO PRAVO**  
**SILABUS I RASPORED NASTAVE**  
**(2009/2010)**

Prof. dr Stevan Lilić

© Stellius 2010

**I. Podaci o predmetu**

<b>Naziv predmeta: Ekološko pravo i ekološka politika</b>	
<b>Naziv predmeta na engleskom: Environmental Law and Environmental Policy</b>	
<b>Nastavnik: prof. dr Stevan Lilić, prijem studenata: četvrtak 13.00 – 15.00 (kab. br. 418), slilic@ius.bg.ac.rs</b>	
<b>Saradnik: mr Mirjana Drenovak, prijem studenata: četvrtak 13.00-15.00 (kab. br. 122), mirjana.drenovak@ius.bg.ac.rs</b>	
<b>Nedeljni fond časova:</b>	<b>2</b>
<b>Godišnji fond časova:</b>	<b>28</b>
<b>Nivo studija: Akademske studije (Master)</b>	
<b>Trajanje i raspored nastave: VI semestar</b>	
<b>Karakter predmeta: Obavezan</b>	
<b>Broj ESPB kredita: 5</b>	
<b>Cilj predmeta:</b>	
a) sticanje znanja i razumevanje procesa nastanka, razvoja i promena u ekološkom pravu	
b) izučavanje osnovnih pojmova i principa ekološkog prava	
c) upoznavanje sa međunarodnim i nacionalnim izvorima ekološkog prava, pravnim aktima Evropske zajednice u oblasti ekološkog prava i procesom harmonizacije našeg prava sa pravom Evropske unije u oblasti ekološkog prava	
d) sticanje opšteg znanja o ekološkoj politici	
e) sticanje i razvijanje sposobnosti korišćenja međunarodnih akata u oblasti ekološkog prava	
f) razvijanje sposobnosti za razumevanje lične uloge pojedinca u daljem	

## **toku razvoja ekološkog prava**

### **Sadržina kursa (silabus):**

1. Istorijski i teorijski okviri ekološkog prava; 2. Teorijski koncepti ekološkog prava; 3. Nastanak i razvoj ekološkog prava; 4. Osnovne karakteristike ekološkog prava; 5. Odnos ekološkog prava prema drugim granama prava; 6. Ekološko pravo kao samostalna grana prava; 7. Ekološko pravo i međunarodno pravo; 8. Ekološko pravo i ustavno pravo; 9. Ekološko pravo i upravno pravo; 10. Ekološko pravo i građansko (obligaciono) pravo; 11. Ekološko pravo i krivično (kazneno) pravo; 12. Ekološko pravo i poresko i finansijsko pravo; 13. Ekološka politika; 14. Ekološka politika i ekološko pravo; 15. Principi ekološke politike EU; 16. Inicijative ekološke politike; 17. Pravni instrumenti ekološke zaštite; 18. Ekološka pravda; 19. Ekološki ombudusman; 20. Ekološka krivična dela; 21. Ekološka inspekcija; 22. Ekološka žalba i ekološka tužba; 23. Ekološki porezi; 24. Međunarodne organizacije i zaštita životne sredine; 25. Ujedinjene nacije i zaštita životne sredine; 26. Program UN za životnu sredinu UNEP; 27. Štokholmska deklaracija (1972); 28. Rio deklaracija (1992); 29. Arhuska konvencija (1996); 30. Kjoto protokol o globalnom zagrevanju (1997); 31. Agenda 21; 32. Savet Evrope i zaštita životne sredine; 33. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i pravo na zdravu životnu sredinu; 34. Konvencija o građansko-pravnoj odgovornosti za štete nastale usled aktivnosti opasnih po životnu sredinu; 35. Konvencija o krivično-pravnoj zaštiti životne sredine; 36. Konvencija o zaštiti evropske divljači i njihovih prirodnih staništa; 37. Evropska konvencija o pejzažu; 38. Evropska unija i zaštita životne sredine; 39. Primarni (osnovni) izvori prava Evropske unije u oblasti zaštite životne sredine; 40. Sekundarni (izvedeni) izvori prava Evropske unije u oblasti zaštite čovekove okoline; 41. Ekološko pravo u Srbiji; 42. Ustav Republike Srbije i zaštita životne sredine; 43. Zakon o zaštiti životne sredine; 44. Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu; 45. Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu; 46. Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine; 47. Zaštita vodâ; 48. Zaštita vazduha; 49. Zaštita zemljišta; 50. Zaštita biljnog sveta; 51. Zaštita životinja; 52. Zaštita šuma; 53. Zaštita prirodnog dobra; 54. Zaštita od buke i vibracije; 55. Zaštita od jonizujućih i nejonizujućih zračenja; 56. Postupanje sa otpadnim materijama; 57. Uloga i značaj javnosti u zaštiti životne sredine; 58. Uloga i značaj nevladinih organizacija u zaštiti životne sredine; 59. Uloga i značaj lokalne samouprave u zaštiti životne sredine; 60. Uporedno ekološko pravo; 61. Ekološko pravo SAD-a; 62. Ekološko pravo Francuske.

### **Način izvođenja nastave:**

- a) Predavanja i power point prezentacije
- b) Diskusije sa pitanjima i odgovorima
- c) Praktičan rad na izradi i javnoj odbrani seminarских radova
- d) Praktičan rad u Biblioteci na istraživanju literature i pravnih izvora
- e) Praktičan rad u Studentskoj kompjuterskoj laboratoriji na istraživanju pravnih i drugih izvora na Internetu

### **Seminarski radovi:**

Tema seminarskog rada može se odabrati iz bilo koje oblasti naznačene u silabusu predmeta.

Seminarski rad, u konsultaciji sa predmetnim nastavnikom, u obimu od

10.000 do 15.000 karaktera, sa naslovnom stranom (naznaka univerziteta i fakulteta, naslov i vrsta rada, ime i broj indeksa autora, ime mentora, mesto i datum), kao i obaveznim zaključkom i spiskom korišćenih izvora (stručna literatura, pravni i internet izvori), dostaviti u elektronskoj verziji na (sliilic@ius.bg.ac.rs)

**Način ocenjivanja i vrednovanje predispositnih obaveza:**

Interaktivno prisustvovanje predavanjima	30 poena
Pozitivno ocenjen seminarski rad	30 poena
Kolokvijumi	10 poena (5+5)

**Provera znanja i ispit:**

- a) Prisustvo predavanjima
- b) Izrada i odbrana seminarskog rada u toku semestra
- c) Polaganje kolokvijuma
- d) Usmeni ispit

**Obavezna literatura:**

Dejan Milenković, *Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine*, Službeni glasnik, Beograd, 2006.

D. Kavran, G. Petković (urednici), *Zbornik radova Pravo i životna sredina*, Beograd, 1997.

Napomena: Stevan Lilić, Mirjana Drenovak, *Ekološko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2010. (u pripremi)

**Dopunska stručna literatura, pravni i internet izvori:**

**Stručna literatura:**

Miloš Stopić, Nevena Dičić, Jovana Zorić, *Pravci zaštite životne sredine u Srbiji*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2009.

Miloš Stopić, Jovana Zorić, *Pravo na zdravu životnu sredinu u praksi Evropskog suda za ljudska prava*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2009.

Chantal Cans, Philippe Billet, *Code de l'environnement*, Dalloz, Paris, 2008.

Stevan Lilić, *Arhuska konvencija i pristup ekološkoj pravdi u Evropskoj Uniji i Srbiji*, u Zbornik radova u čast profesora Dobrosava Mitrovića, Beograd, 2007, str. 397-410.

Stevan Lilić, *Ekološka pravda*, Strani pravni život, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2007, str. 195-204.

Stevan Lilić, *Ekološka inspekcija u zakonodavstvu Srbije i Evropske Unije*, u 50 godina Evropske Unije, Institut za uporedno pravo, 2007, str. 277-287.

Biljana Petrović, Dragana Ćorić, *Pravo na vodu kao ljudsko pravo*, Pravni život, Br. 9, 2006, str. 609-621.

James Salzman, Barton H. Thompson Jr., *Environmental Law and Policy*, Concepts & Insights Series, 2nd edition, Foundation Press, 2006.

Tim Hayward, *Constitutional Environmental Rights*, Oxford University Press, 2005.

Stevan Lilić, *Zaštita životne sredine, lokalna samouprava i lokalna Agenda 21*, Lex Forum, časopis za pitanja vladavine prava i demokratije, Udruženje Pravnici za demokratiju, Br. 5-8, Beograd, 2005, str. 15-17.

Momčilo Vukićević, *Eco-Strategy and Eco-Policy of the European Union*, (Lecture at Zuel, Wuhan, China), Faculty of Law, Novi Sad, 2005.

Miroslav Prokopjević, *Uvod u pravo evropske Unije*, Beograd, 2005.

Boris Krivokapić (urednik), *Uvod u pravo Finske*, Beograd, 2005.

Anita Novosel et alia, *Englesko - srpski rečnik terminologije u oblasti životne sredine*, EKO DIMeC, Valjevo, 2004.

Sreten Đorđević, Miloš Katić, *Vodič kroz praktičnu primenu Arhuske konvencije i mali ekološki rečnik*, Medija Centar, Beograd, 2004.

Aleksandra Čavoški, *Ekološko pravo: harmonizacija domaćeg zakonodavstva sa pravom Evropske unije*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 2004.

Monika Milošević, *Zaštita životne sredine i ekološke parnice u Sjedinjenim Američkim Državama*, Dosije, Beograd, 2004.

Gordana Ilić-Popov, *Savet Evrope i zaštita životne sredine*, Centar za mir i antiratnu akciju, Beograd, 2002.

Jonas Ebbesson (editor), *Access to Justice in Environmental Matters in the EU*, Kluwer Law, Hague, 2002, pages 499.

Steven Ferry, *Environmental Law - Examples and Examinations*, second edition, Aspen Law and Business, 2001.

*Pravo zaštite čovekove okoline (zbirka tekstova)*, priredila V.R.Vodinić, Pravni fakultet, Beograd, 1997.

Vukašin Pavlović, *Ekologija i društvo (zbornik)*, Beograd, 1996.

#### **Pravni izvori:**

*Zakon o Fondu za zaštitu životne sredine (SgRS, br. 72/09)*

*Zakon o dobrobiti životinja (SgRS, br. 41/09)*

*Zakon o genetički modifikovanim organizmima (SgRS, br. 41/09)*

*Nacionalna strategija održivog razvoja*, Vlada Republike Srbije, 2008.

*Zakon o potvrđivanju Kjoto protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o promeni klime (SgRS, br. 88/07)*

*Zakon o zaštiti životne sredine (SgRS, br. 135/04).*

*Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SgRS, br. 135/04)*

*Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu (SgRS, br. 135/04)*

*Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (SgRS, br. 135/04)*

#### **Internet izvori:**

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, [www.ekoplan.gov.rs](http://www.ekoplan.gov.rs)

Društvo mladih istraživača Bor, [www.mibor.rs](http://www.mibor.rs)

Ekoforum, [www.ekoforum.org](http://www.ekoforum.org).

Englesko-srpski rečnik terminologije iz oblasti ekološkog prava,  
<http://www.ekoplan.gov.rs/src/dodaci/recnik/a.html>

Environmental Protection Agency - [www.epa.gov](http://www.epa.gov)

United Nation Environmental Program - [www.unep.org](http://www.unep.org)

European Environmental Agency - [www.eea.eu.int](http://www.eea.eu.int)

Greenpeace - [www.greenpeace.org](http://www.greenpeace.org)

Pravnici za demokratiju (LawDem) - [www.lawdem.org](http://www.lawdem.org)

Friends of Earth - [www.foe.org](http://www.foe.org)

Econet - [www.igc.org/igc/en](http://www.igc.org/igc/en)

Održivi razvoj - [www.sustainabledevelopment.com](http://www.sustainabledevelopment.com)

Univerzitet u Beogradu - Geografski fakultet

Prof. dr Stevan Lilić

## EKOLOŠKO PRAVO

Raspored nastave, teme i literatura za letnji  
semestar školske 2009/2010. godine

Utorak 15.00-15.45/16-16.45

© Stellius 2010

### Nedelja 1

Utorak, 23. februar 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
1	Istorijski i teorijski okviri ekološkog prava	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. D. Kavran, G. Petković, <i>Pravo i životna sredina</i> , Beograd, 1997.
2	Osnovne karakteristike ekološkog prava	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. D. Kavran, G. Petković, <i>Pravo i životna sredina</i> , Beograd, 1997.

### Nedelja 2

## Utorak, 2. mart 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
3	Ekološko pravo kao samostalna grana prava	power point prezentacija pitanja i odgovori	Dejan Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. D. Kavran, G. Petković, <i>Pravo i životna sredina</i> , Beograd, 1997.
4	Odnos ekološkog prava prema drugim granama prava	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. S. Lilić, <i>Upravno pravo - Upravno procesno pravo</i> , Beograd, 2008.

## Nedelja 3

### Utorak, 9. mart 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
5	Ekološko pravo i principi ekološke politike EU	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. M. Prokopijević, <i>Uvod u pravo Evropske unije</i> , 2005. D. Todić, Vid Vukasović, <i>Ekološka kriza u svetu i odgovor međunarodne zajednice</i> , Savezni sekretarijat za rad, zdravstvo i socijalno staranje, Beograd, 2002.
6	Realizacija ekoloških akcionih programa	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. Lj. Dabić, <i>Harmonizacija nacionalnog i evropskog prava u oblasti životne sredine</i> , Zbornik radova <i>Pravo i životna sredina</i> , Beograd, 1997.

## Nedelja 4

### Utorak, 16. mart 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
-----	------	-----------	------------------------------

7	Ekološki ombudsman i ekološka inspekcija	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. S. Lilić, D. Milenković, B. Kovačević-Vučo, <i>Ombudsman – međunarodni dokumenti, uporedno pravo, zakonodavstvo i praksa</i> , Komitet pravnika za ljudska prava, Beograd, 2002.
8	Ekološka žalba i ekološka tužba	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. V. Rakić-Vodinelić, <i>Ekološka tužba</i> , Zbirka tekstova <i>Pravo zaštite čovekove okoline</i> , priredila Vesna Rakić-Vodinelić, Pravni fakultet u Beogradu, 1997. M. Ninković, <i>Zaštita životne sredine i ekološke parnice u Sjedinjenim Američkim Državama</i> , 2004.

## Nedelja 5

Utorak, 23. mart 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
9	Ujedinjene nacije i zaštita životne sredine (Štokholmska deklaracija, Rio deklaracija, Arhuska konvencija, Protokol iz Kopenhagena)	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. <a href="http://www.unep.org">www.unep.org</a> Štokholmska konvencija o dugotrajnim organskim zagađivačima (2001), <a href="http://www.ekoserb.sr.gov.yu/projekti/pops/docs/">www.ekoserb.sr.gov.yu/projekti/pops/docs/</a> Rio deklaracija o životnoj sredini i razvoju (1992), <a href="http://portal.komora.net">http://portal.komora.net</a> Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija, 1998), <a href="http://www.unece.org/env/pp/documents/cep43e.pdf">http://www.unece.org/env/pp/documents/cep43e.pdf</a> Protokol iz Kopenhagena <a href="http://unfccc.int/meetings/cop_15/items/5257.php">http://unfccc.int/meetings/cop_15/items/5257.php</a>
10	Seminarski radovi	javna odbrana	

## Nedelja 6

**Utorak, 30. mart 2010.**

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
11	Savet Evrope i zaštita životne sredine	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , Službeni glasnik, 2006. G. Ilić-Popov, <i>Savet Evrope i zaštita životne sredine</i> , Centar za mir i natirratnu akciju, Beograd, 2002.
12	Seminarski radovi	javna odbrana	

**APRILSKI ISPITNI ROK  
01.APRIL – 13. APRIL  
NEMA NASTAVE**

**Nedelja 7**

**Utorak , 13. april 2010.**

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
13	Evropska unija i zaštita životne sredine	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. M. Stopić, J. Zorić, <i>Pravo na zdravu životnu sredinu u praksi Evropskog suda za ljudska prava</i> , Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2009.
14	Seminarski radovi	javna odbrana	

**Nedelja 8**

**Utorak, 20. april 2010.**

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
15	Ekološko pravo u Srbiji	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. M. Stopić, N. Dičić, J. Zorić, <i>Pravci zaštite životne sredine u Srbiji</i> , Beogradski centar za

			<p>Ijudska prava, Beograd, 2009.</p> <p>Ustav Srbije (2006)</p> <p>Zakon o zaštiti životne sredine (SgRS 135/1004)</p> <p>Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu (SgRS 135/2004)</p> <p>Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SgRS 135/2004)</p> <p>Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (SgRS 135/2004)</p>
16	Seminarski radovi	javna odbrana	

## Nedelja 9

Utorak, 27. april 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
17	Integrisano sprečavanje i kontrola zaštite životne sredine	power point prezentacija pitanja i odgovori	<p>D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i>, 2006.</p> <p>M. Drenovak, <i>Načelo opreza (precautionary principle) i vanredno ukidanje rešenja</i>, Zbornik radova Pravni kapacitet Srbije za evropske integracije, Pravni fakultet, Beograd, 2009.</p>
18	Seminarski radovi	javna odbrana	

## Nedelja 10

Utorak, 4. maj 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
19	Strateška procena uticaja na životnu sredinu	power point prezentacija pitanja i odgovori	<p>D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i>, 2006.</p> <p>S. Đorđević, N. Đereg, <i>Arhuska konvencija u Republici Srbiji: učešće javnosti u procesu donošenja odluka o životnoj sredini – studije slučaja</i>, Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu, Kancelarija u</p>

			Srbiji, Beograd, 2006. Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SgRS 135/2004)
20	Seminarski radovi	javna odbrana	

## Nedelja 11

Utorak, 11. maj 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
21	Zaštita vodâ, zaštita zemljišta i postupanje sa otpadnim materijama	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. B. Petrović, Dragana Ćorić, <i>Pravo na vodu kao ljudsko pravo</i> , Pravni život, br. 9, Beograd, 2006. A. Čavoški, <i>Ekološko pravo – Harmonizacija domaćeg zakonodavstva sa pravom Evropske unije</i> , Insitut za uporedno pravo, Beograd, 2004.
22	Seminarski radovi	javna odbrana	

## Nedelja 12

Utorak, 18. maj 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
23	Uloga i značaj javnosti u zaštiti životne sredine	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja (SgRS 120/04) S. Lilić, M. Drenovak, <i>Upravna i upravno-sudska zaštita prava na učešće javnosti u stvarima od značaja za životnu sredinu u Srbiji</i> , Anali Pravnog fakulteta, br.1, Beograd, 2009.
24	Seminarski radovi	javna odbrana	

## Nedelja 13

Utorak, 25. maj 2010.

čas	Tema	Aktivnost	Osnovna i dodatna literatura
25	Uloga i značaj nevladinih organizacija i udruženja u zaštiti životne sredine	power point prezentacija pitanja i odgovori	D. Milenković, <i>Zbirka propisa iz oblasti zaštite životne sredine</i> , 2006. Stevan Lilić, <i>Zaštita životne sredine, lokalna samouprava i lokalna Agenda 21</i> , Lex Forum, Br. 5-8, 2005. Zakon o zaštiti životne sredine (SgRS 135/04) Nevladine organizacije u oblasti zaštite životne sredine: <a href="http://www.ekoplan.gov.rs/src/Nevladine-institucije-2-link.htm">http://www.ekoplan.gov.rs/src/Nevladine-institucije-2-link.htm</a>
24	Seminarski radovi	javna odbrana	